

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 :: Publicerad den 6 februari 2008

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om Extremsporter på idrottsforum.org](#)

I samband med att idrottsforskningen i ökande utsträckning fokuserar sportens stjärnor har ett intresse växt fram för vad som händer med elitidrottare efter det att sportkarriären är över. Det är uppenbart att övergången från kändis till föredetting är plågsamt och svårhanterbart för många. Men internationell sport erbjuder också många exempel på framgångsrika civila karriärer. Tony Hawk är ett bra exempel. Hawk var världsstjärna inom skateboard på 1980- och 90-talen, och trots dess subkulturella karaktär var hans stjärnstatus enastående där sådant räknades. Hawk drog sig tillbaka 1999 som sann legendar, och två år senare kom hans självbiografi, *Hawk: Occupation Skateboarder* (HarperCollins, skriven med Sean Mortimer). I Åsa Bäckströms kunniga och intresseväckande recension följer vi Tony Hawk från tiden som tanig och mobbad skolgrabb, över tiden som skateboardkung, till efterkarriären som dataspelsutvecklare – bland annat – och under tiden tvåbarnsfar med två olika fruar och gift en tredje gång. Underhållande och lärorikt, tycker vår recensent, som också följer upp historien efter det att boken publicerades. Och visst är det lite speciellt, det där amerikanska, den klassiska framgångssagan med lyckligt slut.

Från skateboard till e-sport

Åsa Bäckström

Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap, Stockholms universitet

*Tony Hawk & Sean Mortimer***Hawk: Occupation Skateboarder**

307 sidor, hft., ill.

New York: HarperCollins Publishers
2001

ISBN 978-0-06-095831-2

–Neej? Tony Hawk har jag aldrig hört talas om, svarar farsan eftertänksamt på min fråga.

Det bekräftar min misstanke om att Tony Hawks kändisskap är begränsat geografiskt, åldersmässigt och idrottsmässigt. Farsan (60+) när ett stort och varmt idrottsintresse, men har ingen aning om vem Hawk är. Brorsan (snart 40) känner igen namnet, men eftersom han tillhörde den första vågen svenska skateboardåkare och inte har hållit sig uppdaterad, är Tony Alva mer bekant. För min egen del, med en avhandling om skateboardkultur, är det en glädje och heder att få granska *Hawk: Occupation skateboarder*. Huvudpersonen för denna biografi är att betrakta som legend. Jag har sett honom åka. Det förtjänar att hamna på "jag-mötte-Lassie-listan". Det var 1999, samma år som han satte 9:an på X-games, alltså tricket 900 som innebär att snurra 2,5 varv (900 grader). Respekt.

Har man tentaklerna ute inom andra idrotter kan en jämförelse vara behövligt. Tony Hawk har kallats skateboardåkningens motsvarighet till ishockeyns Wayne Gretzky och basketens Michael Jordan. Vid 31 års ålder "pensionerade" han sig från tävlandet inom skateboardåkningen (för andra gången). I samma veva kom hans självbiografi.

Envis illbatting

Hawk: Occupation skateboarder är skriven tillsammans med Sean Mortimer. På pärmsens insida är den senare presenterad som frilansskribent och före detta redaktör för tidskriften *Skateboarder*. En närmare relation dem emellan framkommer i texten. Mortimer liksom Hawk åkte skateboard för företaget Powell under 80-talet. När skateboarden nästan dog ut i början av 90-talet återvände Mortimer till sina hemtrakter i Kanada och tog anställning i byggbranschen. Det var han dock inte särskilt förtjust i. Hawk behövde en au-pair till sin son och Mortimer nappade på idén och flyttade in hos den lilla familjen med den stora skateboardrampen i Kalifornien.

Tony Hawk berättar i sin biografi om sin personlighet, sitt familjeliv och sin skateboardkarriär. I hög grad är det också i den ordningen temana avlöser varandra. Boken är en kronologisk uppbyggd och tar sin början i berättelsen om Tony Hawk som liten. Skildringen förevisar ett ilsket och bestämt litet barn som förfärrar barnvakten så till den milda grad att hon slutar. Något senare blir han relegerad från förskolan. Trots goda kunskaper inom matematik var inte heller skoltiden någon höjdpunkt. Han var liten till växten och tanig. Det gjorde honom till ett tacksamt villebråd för äldre och större "skolkamrater". Lyckligtvis fann han en fritidssysselsättning, där han dels kunde få utlopp sin energi och dels kunde finna ett sammanhang som innebar något annat än att försöka smälta in i väggarna – skateboardåknigen. Med sin envishet och hängivenhet kanaliserad blev han också så småningom mäkta framgångsrik på området. Eftersom hans kropps-konstitution hindrade honom från att lägga tyngd i åknigen utvecklade han sin egen stil. Han "fuskade" genom att göra en ollie in i sina airs. Den annorlunda stilen visade sig med tiden bli slagkraftig.

Redan som tolvåring blev Tony Hawk sponsrad av företaget Dogtown skateboards. Därefter fanns han bland Powells åkare i över ett decennium. Hawk var mycket fokuserad vid tävlingar. Han hade höga ambitioner och ville göra bra ifrån sig. Men det betydde inte nödvändigtvis att han ville vinna. Hans mål var att åka skateboard så bra han kunde. När han gjorde det var han nöjd, oavsett om det innebar att han vann eller inte. Om han inte åkte så bra han tyckte att han kunde, förebrådde han sig själv, även om han vann tävlingen. I det läget fann han bara tröst hos sin egensinniga katt Zorro.

Hängiven familjefar

Vid sidan om skateboardåknigen skrivs hans familj fram som oerhört betydelsefull. Hans mor och far tillägnas boken med tack för sitt oförgängliga stöd. Fadern grundade NSA (National Skateboard Association) som bland annat organiserade tävlingar. Organisationen bidrog skäligen till att skapa skateboardens popularitet under 1980-talet. Vid tidpunkten var Hawk tonåring och mindre tillfreds med att få "sin" värld invaderad av familjen. Som ung vuxen kunde han dock uppskatta faderns gedigna arbete och familjens öppna hus för tillresta skateboardåkare. Tony Hawk skriver om sin far Frank som sin största fan. Trots det har han aldrig känt sig pressad av honom. Frank Hawk gick bort i cancer. Under sin sjukdomsperiod fick han hedersbetygelser från många inom skateboardvärlden, vilket glädde både honom och Tony.

Familjens speciella svarta och torra humor omtalas också. Hawk visar själv prov på den vid ett flertal tillfällen. För den som älskar ryggsmärta rekommenderar han exempelvis att göra en loop. Det är nämligen ett av de bästa sätt han känner till att komprimera ryggraden, nästan lika bra som att göra 900. I de avslutande gratifikationerna tackas också Advil, ett smärtlindrande läkemedel.

Lika betydelsefull och ansvarstagande som sina föräldrar vill Tony Hawk vara för sina egna barn. I boken framträder sönerna Riley (f. 1992) och Spencer (f. 1999). Fruarna Cindy och Erin omskrivs också med varma ordalag. Cindy är mor till den första och Erin till den andra av sönerna. Inte helt oväntat får också Erin, som samtida hustru, ta del av ovationerna till familjen i de avslutande tacken där hon krediteras för stöd, inspiration och förståelse. Ett antal familjefotografier ingår i den publicerade berättelsen om legendens liv. Barnen ger intryck av att vara självklara inslag i skateboardlivet, där de hänger på rampen eller klättrar på sin fars axlar. Det glunkas också om önskan om ett till barn, en önskan som kanske är större hos Erin än hos honom.

Företagsam fågel Fenix

I den andra halvan av boken skrivs historien om företagaren som nästan går i konkurs, men ändå klarar de magra tiderna. Tillsammans med svensken Per Welinder, som även han vid tidpunkten var professionell skateboardåkare för Powell, startade Hawk företaget *Birdhouse* i slutet av 1991. Den fart som funnits inom skateboarden under 80-talet i USA var som bortblåst. Om de magra åren skriver Hawk bland annat att de som åkte skateboard då gjorde det för att det verkligen älskade sporten, och inget annat. Det team han samlat under företagsnamnet gjorde ett antal

demo-turnéer (ung. promotionsresor) med så låg budget att de bara hade råd att betala hotellrum för en person. Övriga fick smyga in efteråt. De lottade om sängplatserna och åt på de billigaste snabbmatskedjorna de kunde hitta. Ibland fick de inte ens betalt för sina demos. Ur denna aska reser sig dock företaget och börjar göra goda resultat, när skateboardens popularitet vänder tillbaka.

Berättelserna från denna del av legendens liv genomsyras av viljan att sätta skateboardåkningens själ på pränt. I och med att det egna företaget går bra sätter han också ner ena foten inom skateboardindustrin och har den andra kvar i åkarnas kollektiv. Spänningen mellan dessa världar bidrar till intressanta växlingar och iakttagelser. Eftersom Hawk fortsätter att utvecklas som skateboardåkare blir han också attraktiv för andra företag än de med direkt anknytning till branschen. Äktheten inom skateboardvärlden lyfts fram i texten som god moralisk förebild i jämförelse med girighet och snikenhet som kan återfinnas inom andra branscher. Även polariseringen mellan skateboard och så kallad traditionell idrott berörs, inte minst när han deltar i X-games.

Ett brinnande intresse vid sidan av skateboardåkningen är tekniska prylar – inte minst datorer. Dessa intressen får utlopp i kombination när Hawk ombeds utveckla ett TV-spel om skateboardåkning. Till sin stora glädje kan han spela spel och arbeta på samma gång. *Tony Hawk's Pro Skater* i sina olika tappningar blir lyckosam också inom den kulturella mittfåran. Hawk får till och med frågan från föräldrar till spelande barn om det finns någon "riktig" Tony Hawk eller om det bara är en påhittad figur i spelet.

Vem ska läsa boken och varför?

För alla som åker skateboard eller som har ett intresse av skateboardkultur har den här boken givetvis ett uppenbart värde. Här finns en förteckning över de trick Hawk uppfunnit och satt namn på mellan 1980 och 2000. Man får till exempel veta när, var och hur "madonna" kom till, och varför det heter så. Ett annat skäl till att läsa åtminstone några sidor i boken är att ta reda på om man verkligen är en skateboardåkare. Det finns möjlighet att snabbt få svar genom att studera frågorna i appendix A. Har du inga brutna ben eller synliga ärr på kroppen? ledsen, du är *inte* skateboardåkare.

De mest intressanta delarna av självbiografin i mitt tycke är dock de som handlar om hur Tony Hawk gör sitt stora fritidsintresse till sitt yrke. Boken titel anspelar på en rad i det formulär man som icke medlem i EU får fylla i vid internationella flygturer mellan exempelvis USA och Frankrike; namn, förnamn, födelsedag, födelseort, nationalitet och så yrke. Där har Hawk naturligtvis fyllt i "skateboarder". Det är så han försörjer sig. Det är hans karriär. Det är också den delen av berättelsen som tillför insikter kring de tänkvärda sambanden mellan individ och kollektiv, samt mellan kommersiell och kooperativ idrott (i form av skateboard). Här finns mycket att hämta för exempelvis studenter med intresse för sport management, där spännande jämförelser kan göras med traditionella idrotter i termer av professionalisering, sponsorskap och kommersialisering.

Hawk: Occupation skateboarder är ingen litterär milstolpe, det ska erkännas, men den fyller ändå ett syfte som text- och bildmässig dokumentation över en lyckad skateboardåkares liv. Hawk uttrycker själv en förvånad glädje över att folk fortfarande läser böcker. Att jag ibland saknar en udd eller ett språkligt lyft skulle till viss del kunna bero på biografien som genre. Drygt trehundra sidor med samma person i fokus? det kan ju bli lite tråkigt. Som medielitterat läsare av idag är jag van att hålla flera personers historier vid liv samtidigt.

Det är ändå svårt att inte fascineras av det levnadslapp som skrivs fram i biografien. Tony Hawk har åstadkommit så mycket hittills under sina år att man vid en jämförelse får vara glad för att prestera en bråkdel. Född 12 maj, 1968 som han är, har han inte ens hunnit fylla fyrtio.

Efterord

Det är drygt sju år sedan den här boken kom. Vad har hänt sedan dess? Hur har det gått med "pensioneringen" från tävlandet? Har det kommit fler spel? Blev det ett till barn? Tony Hawks [officiella hemsida](#) ger besked.

Tony Hawk har visserligen slutat tävla, men sannerligen inte dragit sig tillbaka från skateboardscenen. Han arbetar en del för ESPN, ett av de världsledande mediebolagen som fokuserar sport, tillika huvudaktör bakom X-games. Där kommenterar han bland annat skateboardtävlingar.

Tony Hawk's Pro Skater 2 har blivit det ett av de bäst säljande TV-spelen någonsin. Uppföljaren *Tony Hawk's Proving Ground* lanserades hösten 2007, och har fått god kritik.

Hawk har också fått en berg-och-dalbana uppkallad efter sig på nöjesfältet Six Flags i både San Antonio och St. Louis. *Tony Hawk's Big Spin* är tematisk uppbyggd kring skateboard och rörelserna ska likna skateboardåkningens rullande och snurrande. Fler berg-och-dalbanor är planerade.

Privat begåvades han med ytterligare en son i juli 2001. Keegan, som han kallas visade sig vara till och med en större utmaning än han själv som barn. Strax efter det att han lärt sig gå och klättra, fann Hawk honom stående på en stol i köket med en ishacka i ena handen, en kniv i den andra och en liten glödlampa i munnen. Om denna vildbase har något att göra med skilsmässan från Erin tre år senare förtäljer inte historien. Hawk fortsätter dock, enligt hemsidan, att vara en stolt och aktiv förälder, och han bor fortfarande i San Diego, Kalifornien. En ny kvinna finns också vid hans sida. Lhotse Marriam blev hans hustru i januari 2006.

Hawk har dessutom beslutat sig för att ge något tillbaka till skateboardsamhället som gett honom så mycket. Genom välgörenhetsorganisationen *Tony Hawk Foundation* samlar han in pengar och hjälper till att finansiera byggen av nya skateparker, speciellt i mindre välbeställda områden. Hittills har organisationen byggt skateparker för mer än två miljoner amerikanska dollar.

© Åsa Bäckström 2008

 [Köp boken från Adlibris.se](#)

 [Kjøp boken fra Capris.no](#)

 [Køb bogen fra eLounge.dk](#)